

Szerkesztőség és kiadó-hivatal:

Budapest, V. ker. főút 30. sz.
II. emelet, 18. ajtó,hová az előfizetési pénzek, kézira-
tok és felszólamlások küldendők.Bérmentetlen levelek el nem
fogadtatnak.

Kéziratok vissza nem küldetnek.

SZOMBATI ÚJSÁG.ZSIDÓ VALLÁSI, KÖZSÉGI, TÁRSADALMI ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI
HETILAP.**Előfizetési díj:**Egy évre . . . . . 6 frt
Fél évre . . . . . 3 ..
Negyedévre . . . . . 1 .. 60 kr
Egyes szám . . . . . 12 ..**Hirdetési díj:**Egy kéthasábos petitsor . . 10 kr.
Többszörös hirdetésnél . . 7 ..
Nyilttér sorja . . . . . 20 ..
Bélyegdíj . . . . . 30 ..
minden beigtatás után.

Tartalom: A talmud. Äldori Bertalantól. -- Miniszteri rendelet a községből kilépők ügyében. Treforttól. — Válasz „az egy“-
féle válaszra. Szontágh Jenőtől. — Bibliai fejtegetési tanulmányok. Steiner Ignácztól. — Levelezések. — Különfélék. — Hirdetés. —
Szépirodalmi csarnok: Jokli. Szentesi Rudolftól.

A „talmud.“

A „Függetlenség“ ápr 27. számában a kikopott „tiszta-eszlári büntény“ rovatában a fenti cím alatt egy névtelen cikk jelent meg, mely valószínűleg valami kopott reverendába bujt, beretvált hig-fejünek idéltlen szüleménye. Jost zsidó történetíróval szemben azt mondja, hogy ő, már t. i. fentnevezett szennylap talmud cikkezője, „igen sok mérges ásványt, de nemes érczet nem fedezett fel a talmudban, noha egy negyedszázad óta tanulmányozza azt és pedig a legnagyobb szorgalommal és odaadással.“ Csodálatos az az otromba, önmagát meghazudtoló állítás: egy negyedszázadig tanulmányozni egy művet, melynek tartalma „igen sok mérges ásvány“ és pedig a legnagyobb szorgalommal és odaadással! Nem kár azért a drága időért, melyet ily haszontalan mű tanulmányozására elfecsérelt? Bizony kár volt megöregednie! Igaza van „cikkezőnek“ „a talmudista nem képes egyenesen és józanul mint a paraszt gondolkodni: esze mintegy kificzamodva van.“

Találóbb és hivebb képet egy ember sem adhattott volna cikkezőről, mint önmaga. Vagy hazudik, vagy nem tudja mit beszél.

Tudós arczczal mondja tovább, hogy a „talmud“ alatt Sasz uposzkim, azaz talmud és kodifikátorok értetendők. Nagyszerű felfedezés! Reszkess Galiléi, reszkess Newton, fucsba megy a ti felfedzéstek, ti csak egyszerű astronomikusok vagytok a „Függetlenség“ talmudtudósával szemben! Szörnyűség, de azt nem tudja az amice, hogy a talmud nélkül az ó-testamentumot nem lehet megérteni. A talmud nélkül a szentírás mezején csak botorkál a sötétben, bolyong céltalanul; az megvilágítja előtte az ismeretlen ösvényeket, a tudomány szövétnekével. Példa rá a jelen eset Cikkező idéz a szentírásból egy mondatot, de azt persze a talmud nélkül nem érti, fegyverül használja a zsidóság ellen.

„Idegentől végy kamatot, de testvéredtől (zsidótól) ne végy.“

A talmud erre azt mondja: az idegentől végy s annak adj is kamatot (Baba-Meczia f. 70. p. 2.), mert Maimonides szerint az idegennek (a pogány-
nak) nincs megtiltva a zsidótól kamatot venni és így

a zsidónak sem lehet megtiltani, hogy tőle kamato vegyen. Ez reciprocitas. De testvéredtől ne végy és annak ne is adj kamatot. Ez a talmud magyarázata; de ő persze csak a heteriszken nyargal. Erre majd később felelek, majd ha ő is beváltja ígérését. Különbösen nevetséges egész észjárása; mert hol a gyakorlati életben látni azt, hogy a zsidó csak nem-zsidótól venne kamatot és zsidótól nem?

Hol általában tapasztalható, hogy mainapság valaki a talmud szerint alkalmazza üzletét. A talmud nem is bir kötelező erővel, csak a talmudból kivont Sulchan-Aruch és annak kommentárjai kötelezők és bizonyos egyházi, czeremonialis szakaszokat tartalmazó könyvek.

Igy a vágás törvényei 5 cikkből állnak, „de“ — mondja nagy bölcsen cikkező — „később a kommentátorok annyira sokasították pilpul által a vágást illető törvényeket és czeremoniákat, hogy azokról foliansokat irtak Persze, csak hogy azok a foliansok nem a vágást illető törvényeket tartalmazzák, — mert ezek egy külön kis füzetben vannak összeszedve Ohel-Jiczchak cím alatt — hanem az előterjesztett 5 szakaszból álló törvényjavaslat fölötti vitának — pilpul-tárgyalását; mint valamely törvényjavaslatnak az országgyűlésén való tárgyalásának leírása sem jelenti még magát a törvényt. Ezzel sincs tisztában cikkező ur. A nők azért nem lehetnek sakterek, mert a talmud szerint a nők könnyelműek és nem mint cikkező mondja, „mert a nők oly sok törvényt nem képesek megtanulni.“ Nem igaz, a vágást illető törvényeket 2 hét alatt könnyen megtanulhatja még cikkező is, ha vénségére sakternek akarna felcsapni, hisz úgy látszik, megirigyelte sorsukat, mert szerinte a zsidóság ezen durva és tudatlan emberekre évenként hazánkban egy tél milliót költ.“

A mészáros pedig azért nem lehet sakter, mert az érdekeltség kifogása alá esik mesterségénél fogva. A bölcs cikkező végre oda lyukad ki, hogy a talmud „megrontja, megmételtyezi a zsidók erkölcsét és kötelességévé van téve a zsidónak oly sok pénzt kiadni ritualis czélokra, hogy az még nyomasztóbb mint az országos adó.“

Irgalmas Samaritanus! Ugy-e jobb volna, ha azt a fél milliót odaadnák a zsidók a „Független-

ség“-ért szintén ritualis célra, hogy t. i. „a ritualis gyilkosság“ ostoba meséjével felhagyna, de mi csak megmaradunk a mi durva és tudatlan sakte-reinknél, kik külömb emberek, mint a „Függetlenség“ szerkesztőségének összes personálja Didóval együtt.

Czikkező a keresztények részéről a zsidók iránt táplált gyűlöletét abban találja, mert a zsidók a talmudban hisznek, szerinte a karaiták nem hisznek a talmudban és jó dolguk van Galicziában. A talmudban hisznek? Mit jelent ez, csak nem isten az a talmud. De tessék csak meghallgatni, mit mond egy keresztény tudós a mult századból a talmudról: „A talmud oly tudományos munka, mely a tudományok legszétágazóbb disciplináját tartalmazza. Különbféle elbeszélések vannak benne elszórva, melyek rejtélyes és misztikus fogalmakat tartalmaznak s így csak kevesek által érthetők, mi okul szolgál arra, hogy betűszerinti értelmükben izetlen meséknek tünnek fel stb. (Mercerus János.)

Nos, cikkező ur, most már tudhatja, hogy a talmud nem arra való, hogy higgyenek benne, mert ez nem csalhatatlan pápa, hanem a tudományok enciklaepediája,

Czikkező „talmud-czikke“ után mindjárt egy eredeti tárcza következik „Majom emberek“ czim-mel. Nem célzás az a szerkesztőtől?

A heteriszkénél jobban tessék vigyázni.

Áldori Bertalan.

Miniszteri rendelet a községből kilépők ügyében.

Gyakran intézték már hozzánk kérdést, valjon van-e arra szabályrendelet, hogy a községi tagokat önkéntes kilépésük esetére is meg lehet adóztatni. Ime megadjuk a kérdésre a választ a következő miniszteri kibocsájtvány közlésével.

Tekintete: Schweiger Márton urnak, az izraeliták országos irodája elnökének!

Tapasztaltatván, hogy az izraelita hitközségekből történő gyakori kiválások a hitközségek anyagi viszonyait annyira érintik, hogy azok folytán ugy a véglegesen alkalmazott hitközségi tanítók és hivatalnokok, valamint a netáni hitelezők érdekei is veszélyeztetettek tünnek fel, — a kiválásokra vonatkozólag fennálló, s a vallás és lelkiismereti szabad meggyőződés elvén alapuló rendszabályoknak érintetlen hagyása mellett — valamely izraelita hitközségből kilépő egyes tagok vagy új hitközséget alakító töredékek, kultusz adója tárgyában eddig egyes fenforgó esetekben irányadóul szolgált 1876. évi ápril hó 22-én 7839. sz. a. kelt rendeletemet a hitközségi kötelezettségek érdekében ezennel oda találtam módosítandónak: hogy akár egyes tagok más hitközség kötelekébe való belépés céljából, akár új hitközséget alakítani szándékozó kisebb-nagyobb, bár többséget képező töredékek lépjenek is ki valamely szabályszerűen megerősített alapszabályok szerint szervezett izraelita hitközségből, a kilépők nem csak azon hitközségi számadási évre, melyben kilépésük történik, hanem még további három éven át kötelesek az odahagyott hitközségnél a reájok alapszabályszerűleg kivetett hitközségi kultuszadót és egyéb hitközségi terheket ép úgy megfizetni, mintha még tagjai lennének a hitközségnek; megjegyezttvén, hogy azon egyének, kik a hitközség területéről végkép elköltöznek s más hitközség kebelebe felvétetnek, ezen felvétel bejelentése és igazolása után az elhagyott hitközség terheit tovább viselni nem tartoznak.

Miről tekintetes uraságotat mihez tartás végett oly felhívással tudositom, hogy e szabályrendelet tartalmáról a congressusi statutumok alapján szervezett hitközségeket kellő módon értesitse s jövőre minden előforduló esetben ily értelembe intezkedjék; önként értetvén, hogy a jelen szabályrendelet visszaható erővel nem bír.

Budapesten 1881. évi október hó 20-án

Trefort s. k. *)

Válasz „az egy“-féle válaszra.

Jöllehet e lapok igen t. szerkesztőjének a „Sz. U.“ 15. számában megjelent, „az az egy“-gyel jegyzett cikkre vonatkozólag tett megjegyzései némi részben felmentenek a subjectiv védelem kötelezettségei alól: mégis tartozom igazságérzetemnek azzal az elégtellel, hogy a szolnoki hitközségi ügyek visszas ismertetését tényekkel való megczáfólását tartalmazó, a tények szándékos elferdítésével rektifikálni szándékolt cikkemre vonatkozó személyeskedő felszólalást és az abban foglaltakat saját értékükre leszállítsam.

Az ujabbkor irodalmi eseményei, szenzációt keltő tudományos vivmányai bizonyára nem keltettek és nem kelhetnek nagyobb feltűnést, mint a mily feltűnést okozott városunkban azon körülmény, hogy a „conservativ“ alapon nyugvó helybeli orthodox hitfelekezet alapítójának, fentartójának, vezérének és közkatonájának czége alatt a „Sz. U.“ 15. számában egy, még hozzá Bürger német költő műveiből szedett czitátummal spékelt cikk jelent meg, melylyel az „az egy“ helybeli orthodox azon balhiedelmet akarta kelteni, hogy ő még cikket is tud írni és hogy a német classicai művekben és lapozgatott valaha. הקול קול יעקב והידים ידי עשו. Azt beszélnek itt

Szolnokon a rossz nyelvek, hogy a cikkben nyilvánuló gondolkozásmód Weill Dávid helybeli orthodox urra vall, de az ezen gondolkozás módnak cikkbe foglalását eszközölt kézt עשו féle — hydrakéznek tartják. Ezzel csak konstatálni ohajtottam, hogy a helybeliek között minő általános vélemény uralkodik a jelzett cikk meg-szülemlésére vonatkozólag.

Magára a cikkben foglalt személyi rész érdemére vonatkozólag mindenek előtt kijelentem, hogy Práger Sámuel ur cikkére tett azon megjegyzésemet, hogy a cikk minden valószínűség szerint sugalmazás folytán készült, fentartom; fentartom azért, mert hihetetlen, hogy P. ur — ki nyert értesülesem szerint csak rövid idő óta tartózkodik Szolnokon, ki a neolog község viszonyait és intézményeit nem ismeri, a hitközség tagjaival semmiféle érintkezésben nincsen, magának semmiféle autentikusnak nevezhető információt nem szerzett; mondom, lehetetlennek tartom, hogy ily körülmény között valaki bírálatot merjen mondani, ha csak azon tudatban nem él az illető, hogy a prófétai tökély niveau-ján ál. Hogy pedig a prófétai ihlet Práger urtól igen távol van, azt cikke eléggé bizonyította.

De kötelességem egyszersmind erélyesen tiltakozni azon feltevés ellen, mintha a „felekezeti hydra“ czimű cikkre adott válaszat mások felszólítása, illetőleg ösztönzése folytán írta volna. Mióta tollammal a közügyek szolgálatába szegörtem, a hirlapirodalom terén való szerény működésem ideje alatt, soha sem volt rá eset, hogy saját meggyőződésemen kívül más mellékte-kintetek is vezérelték volna tollamat. Sohasem rendeltem alá meggyőződésemet mások érdekeinek és tollammal mindig és kizárólag a meggyőződés hangján tolmácsoltam nézeteimet.

Hogy a jelzett alkalommal is csak saját benső felháborodásom szülte sugallatomnak engedve irtam a Weill Dávid urat annyira csiklandozó cikket, bizo-

*) Magától értetődik, hogy e rendelet az orthodoxokra is kötelező erővel bír.

nyitja egyrészt az, hogy a „felekezeti hydra“ czimű cikket tartalmazó lapszám vétele után következzen a p o n válaszomat már elküldtem volt, tehát nem is vártam és ha akartam volna várni, ezen rövid idő alatt nem is kaphattam volna hivatalos vagy magán-megbizást a válasz megírására. — Maga e lapok t. szerkesztője legjobban tudja, hogy jelzett válaszom oly rövid idő alatt készült el, mikép lehetetlen, hogy előbb bármily megbizást elvártam vagy nyerhettem volna. Hogy cikkem nem jelenhetett meg a „felekezeti hydra“ cz. cikket tartalmazó számot követő számban, annak oka az, hogy — mint a szerkesztőség magán uton értesíteni méltóztatott — a lap hasábjai akkor már el voltak látva tényleg kiszedett cikkekkel.*)

Ha megbizást nyertem volna, akkor Krausz Salamon ur — ki szintén hitközségi tag — fölöslegesnek tartotta volna, a „felekezeti hydra“ czimű cikkben foglaltakat rektifikáló felszólalást beküldeni és épen azon körülmény, hogy Krausz ur is válaszoit P. ur cikkére, bizonyítja, hogy senkinek még tudomása sem volt arról, hogy én P. ur cikkére válaszolok. — Válaszoltam pedig saját sugallatomból és saját felelősségemre azért, mert mindenki, ki azon község reputációja ellen intéz támadást, mely községnél én alkalmazva vagyok, el nem is intéz támadást, azt pedig szó nélkül — épen ezen intenciómnál fogva — nem hagyhatom és nem fogom szó nélkül hagyni sohasem, különösen, ha a támadás a tények szándékos elferdítésével történik.

Igen természetes, hogy Weill urnak felszólalásom nincsen inyére — ő jobban szerette volna, ha a község felszólalását provokálhatta volna — es hogy ezt kimutassa, mindenféleképen iparkodik engem characterizálni, holott bevallja, hogy engem nem ismer. No lám!**) Bevallom, egészen közömbös dolog előttem az, hogy W. ur mikép véledik személyem, vallásosságom és hivatalos működésem felől. Azzal pedig legkevésbé tud engem boszantani, ha Donnerstag Kobinak nevez, mert ez elnevezésre — noha gunyoló szinezete van — mindenkor büszke leszek azért, mert eszembe jutatandja azt, hogy oly időben és oly helyen léptem sikra az összes zsidóság érdekei mellett, a mikor és hol czáfolatom és és magyarázatom nélkül talán tovább foltatta volna némely helyi lap a zsidó kérdésnek visszaszámoló módon való megoldása iránti törekvést. Weill ur e látszólagos gunynevet mintegy apostrophálta, anélkül, hogy cikke keretébe illőnek tartotta volna, ez elnevezés eredetét elmondani. Hogy lássa, mennyire nem szégyenlem ez elnevezést és hogy az olvasó község meggyőződjék róla, hogy nincsen okom ez elnevezés felett boszankodni, elmondom én e név eredetének rövid történetét. A nem rég megszünt „Lehel-Kürt“ czimű lapban a tiszta-eszlári eset felszínre kerülése alkalmával egy vezércikk jelent meg, mely a zsidó kérdést absurd módon tárgyalta. E cikk ellen hosszabb cikkben replikáztam a „Jász-Nagykun-Szolnok“ czim helyi lapban, melynek két éven keresztül és akkoriban is állandó belmunkatársa és egy időben helyettes szerkesztője voltam. Az így provokált polémia miatt a „Lehel-Kürt“, — mely csakhamar kifogyott az érvelésből és a tárgyilagosságból — a személyeskedés terére terelte és keresvén a személyem ellen esetleg

*) Ez tény.

Szerk.

**) Nekem jobb emlékező tehetségem van. Én ugyanis emlékezem arra, hogy nrült év május harában mikor Adler Ignác helybeli dolog közs. elnökkel az akkoriban általunk létesített felekezeti nélküli „Szegény tanulókat segélyező egyesület“ alapszabályaira vonatkozólag egy jogi kérdésre vonatkozó kételyeink eloszlátása végett Csillag Adolf ügyvéd úrnál tettünk látogatást, ott találtuk Weill urat is. Ott hosszabb időn keresztül társalogtunk is a jelzett együletről, melynek tagjai közé Weill ur és Csillag ügyvéd úr ott iratkoztak be az általam előterjesztett aláírási ívre. Lehet, hogy W. úr azért tart vallástalannak, mert látta, mennyire buzgólkodom egy felekezeti szinezet nélküli jótékony egyesület körül.

felhozhatókat, kisütötte, hogy az 1882. február hó 12-én tartott nyilvános felolvasásom, mely — udvariasságból-e vagy csakugyan érdemből-e, azt nem kutattam és nem is kutatom — sajtó és közönség részéről egyaránt kedvezően fogadtatott, csütörtököt mondott; a csütörtök pedig tudvalevőleg annyit jelent németül, mint Donnerstag, tehát a „Lehel-Kürt“ igen „elmésen“ Donnerstag Kóbinak keresztelt meg. Tudtommal e nevet csakis Weill ur acceptálta és használta eddig. Ha kedve telik benne, acceptálom én is a fent említett oknál fogva.

Talán visszaélek a t. szerkesztő ur engedelmével és a t. olvasó község türelmével, mert oly hosszasan és részletesen foglalkozom Weill ur felszólalásának személyi részével. No de kárpótlom mindkettőt a most következő résszel, melyben az előttem fekvő adatok nyomán ismertetni ohajtom Weill ur „szerény“ működését a helybeli neolog község érdekében és kimutatom tényekkel azt, hogy mindannak, a mit Weill ur erre vonatkozólag felhoz, épen az ellenkezője felel meg a tényeknek.

Minden jel arra mutat, hogy Weill Dávid ur azt ohajtotta és szerette volna, ha maga a helyb. neolog község bocsátkoznék vele polemiába, mert különben nem ismertette volna a helybel községi viszonyokat olyanoknak, a milyenek — mint ő maga istudja — soha sem voltak és — bizton lehet reményleni — sohasem lesznek. Nincs ugyan tudomásom róla, hogy a hitközség részéről fog-e czáfolat beküldetni vagy nem, de hajlandó vagyok hinni, hogy a község nem fog Weill urral sem hirlapi, sem más uton polémiába bocsátkozni és azért a magam részéről akarom W. ur állításait a leghitelesebb adatokkal megczáfolni.

Mielőtt azonban ezt tenném, W. ur tájékozásául szükségesnek tartom megjegyezni, hogy oly helyen, hol a községi ügyeket illető dolgokról már évek óta pontos jegyzőkönyvek vevettetnek, — melyek mindenkor a szabályszerű hitelesítés tűzpróbáján mennek keresztül, — a hitközségi tagok szereplése és működése mindenkor nyitott könyv, melyből még a későbbi utókor is merítheti az e működésre vonatkozó adatokat, anélkül, hogy az illetőt személyesen ismerni szükség volna.

A jelen és multkori cikkemben felsorolt adatokat a hitközség és iskolaszék hitelesített jegyzőkönyveiből és szabályszerűleg berendezett irattárából merítettem és azok alapján írom e czáfolatot saját felelősségemre és minden megbizás nélkül, nem vévén tekintetbe, hogy személyesen ismerem-e a szóban forgó egyéniséget vagy sem, a mi a dologhoz nem tartozik.

Megczáfolhatatlan tényeknek állítja W. ur az általa, a hitközség akkori és mostani viszonyainak jellemzéseül felhozottakat, holott maguk azon jegyzőkönyvek, melyek W. ur jelenlétében és sok esetben W. ur által hitelesítettettek, minden kétséget kizárólag czáfolják meg mindazt, mit W. ur most „megczáfolhatatlan“ tényeknek állít.

A szolnoki neolog községnek minteg 20 év előtt — tehát akkor, mikor W. urnak még hire sem volt Szolnokon — felvett és szabályszerűleg hitelesített jegyzőkönyveiből minden ember meggyőződhetik róla, hogy akkor a temlom és így a rabbihelyettes lakása mellett levő, a hitközség tulajdonát képező mészárszékek bérbe adattak olyanoknak, kik köteleztettek arra, hogy e mészárszékekben kóser hust áruljanak. Maga azon körülmény, hogy a rabbihelyettes lakása e mészárszékek közvetlen közelében, mellette volt, minden kétséget kizárólag bizonyítja, hogy a kóser hus a legszigorubb felügyelet alatt volt. A mészárszékek, illetve a kóser hus ellenőrzésére vonatkozólag Weill ur — mig e község tagja volt sohasem nyilvánított kifogást, mert a szabályszerű ellenőrzés még az orthodox rabbik előtt sem eshetet és nem eshetnék most sem kifogás alá. Történt azonban, hogy a kóser borjú- és bárányhus az ennek

elárúsítására feljogosítottak által a mészárszékek előtti nyílt helyen — de ellenőrzés mellett — árusított, mert ezeknek mészárszék helyiség nem létezett. Minthogy azonban a borjú- és bárányhusnak az iskola közvetlen közelében levő nyílt helyen való elárúsítása nem felelt meg az aesthetika szabályainak, Weill ur az 1877. évi február hó 4-én tartott közs. gyűlésben — nem vallásossági, hanem aesthetikai szempontból indítványozta, hogy oly helyiség építtessék a község által, melyben a kóser borjú- és bárányhust árusíthassák. Ez indítvány elfogadtatott és az erre vonatkozó határozat nagy anyagi áldozatok árán foganatosított. Az e mészárszék helyiségbe fektetett pénzt sohasem látta többé a község, mert alig hogy Weill külön községet alakított 1879-ben, hatalmas konkurrenciát nyújtott a kóser mészárszék bérlőinek az orthodoxok mészárszékének bérlője, ki uton-utfélén a piacon kezdte a hust árulgatni. Ennek következtében a neolog község mészárszékeinek bérlője, illetve bérlői nem akartak többé oly elrejtett mellék utcában levő helyiségekben árulni és ők is a főtéren béreltek helyiséget, hanem azért a szükséges ellenőrzés még most sem jött ki nálunk a divatból.

Az 1876. évi december hó 17-én tartott hitközségi gyűlésen Engel Mihály hitk. tag indítványozta, hogy a metszők minden év december havában a hitközség költségén Nagy-Abonyba tartozzanak menni, hogy az ottani rabbi által magukat megvizsgáltsassák. Ez indítvány — mely elfogadtatott — értelmében a metszők évenként elmentek Nagy-Abonyba és az ottani rabbi előtt alávetették magukat szabályszerű vizsgáknak. A vizsgáló rabbi pedig a vizsga eredményéről szóló jelentést mindenkor közvetlenül a községhez küldte be. Midőn az 1878. évi mártius hó 3-án tartott hitk. gyűlésen Kunstadt Ignác n.-abonyi rabbi azon jelentése olvastott fel — mely jelentésben a rabbi ur azt konstatálja, hogy a szolnoki metszők képesek ritualis hivatásuknak teljesen megfelelni. — Weill ur már nem tartotta elég ségesnek azt, hogy a metszők csak egy rabbi által vizsgáltsassanak meg, hanem azt követelte, hogy legalább két rabbi által vizsgáltsassanak meg. Azon hiedelemben lévén, hogy Weill ur talán nem tartja eléggé kompetensnek a n.-abonyi rabbit, a következő gyűlésben elhatározta a község, hogy ezután a mező-turi rabbihoz küldesse nek a metszők a vizsga letétele végett. Ezen a gyűlésen W. ur véletlenül nem volt jelen és így ezen ügy többé nem került szönyegre azon rövid idő alatt, mely alatt W. ur a hitközségi képviselő tagja volt. Mert megjegyezni óhajtom, hogy 1876. április hó 24-én választott Weill ur hitk. képviselőnek 1879. áprilisban már megszűnt az oly dicsekvőleg említett karrier, melyet itt ecseteltem. Az 1879. évi ápr. hóban megejtett új választás alkalmával már Weill ur kimaradt a képviselőből és közvetlenül a választás után, még ugyanazon évben megalakította a „conservatív“ alapon nyugvó aut. orth. községet, mely akkor 10 tagot számlált, most azonban e 10 tag közül kettő már visszalépett az anyaközséghez, egy pedig Pestre tette át lakását. Hogy csupán a választás végzetes volta okozta a községből való kiválást, bizonyítja, hogy már 1879. december hó 2-án Weill hivatalosan jelentette be azt, hogy a miniszterium 4133. sz. alatti végzése folytán a szolnoki orth. község megalakulása helyben hagyott. Unikumképen megemlítem, hogy a jelzett hivatalos átiratban azt mondja W. ur mint elnök „községe“ tagjainak nevében is, hogy „verzichten daher gutwilligst auf alle Rechte“ és azután ők panaszkodnak, hogy a Chebra-Kadisa kitörölte nevét a tagok lajstromából. Jellemző ez esetben az, hogy W. ur — mint ő mondja — csak akkor kezdte belátni, hogy a helyb. neolog község tagjai között uralkodó vallás-erkölcsi életmód nem olyan, mint a melyet ő a szülői háznál láthatott, mikor a képviselőből kibuktatták. Mig a hitk. képviselő tagja volt, ezt nem észlelte, mert ha észlelte volna, bizonyára azon

3 év alatt alakította volna az aut. orth. hitközséget, mely 3 év alatt a közs. képviselő tagja volt (sic!)

Az iskolára vonatkozó vádjait legjobban megczáfolják a szerkesztőséghez beküldött tanrendek, melyek azon 3 év alatt szolgáltak a tanítóknak zsinórmértékül, mely 3 év alatt Weill ur az iskolaszék tagja volt. Az 1876—77, 1877—78 és 1878—79-iki tanévekről szóló tanrendek ezek, melyek az iskolaszék és hitközségnek bemutatattak és jóváhagyattak. Weill ur azt mondja, hogy a tanítók sokalták a 2—3 órai hetenkénti héber oktatást és az iskolaszék ebbe bele nyugodott, holott a beküldött tantervek bizonyítják, hogy az első osztályban is 6, a z a z h a t órai hetenkénti héber tanítás volt. A többi osztályban természetesen még több órai héber tanítás volt hetenként. Mindennek dacára az 1877. évi december hó 2-án tartott hitk. gyűlésen Weill ur panaszosan említette, hogy az iskolai órarend, — mely pedig a törvények szerint lett mindenkor összeállítva — nem felel meg a kellékeknek, nevezetesen, hogy a héber oktatására kevés idő fordítatik. Ennek következtében a hitközség utasította az iskolaszéket, hogy a törvény keretén belül iparkodjék az órarenden olyképen változtatni, a hogy ezt W. ur óhajtani fogja. December 9-én az iskolaszék gyűlést tartott e tárgyban, de Weill ur e gyűlésen nem jelent meg, (alkalmasint az órarendre vonatkozó „szakszerű“ javaslatával nem készülhetett el,) dacára annak, hogy e gyűlésre külön is meghívott. A tanrenden tehát változtatva nem lett. Ekkor hozatta meg a hitközség a pesti iskola tantervét. Az iskolaszék ezen idő alatt felülvizsgálta az iskola órarendjét a kir. tanfelügyelővel, ki azt a törvény szabványainak tökéletesen megfelelőnek nyilvánította és szigorúan meghagyta, hogy ez órarenden az iskolaszék ne változtasson semmit.

Az iskolaszéknek erről szóló jelentése a hitközségnek 1878. márcz. hó 3-án tartott ülésén megnyugvással vétetett tudomásul. — Mindennek dacára W. ur még most sem látta azt, hogy ilyet ő a szülői háznál nem tapasztalhatott, tehát még mindig nem vált ki a községből — persze, mert ezután még egy teljes évig lehetett a képviselő tagja.

Mejjegyzem, hogy akkor, mikor W. ur a helyb. neolog község tagja volt, én még a tanítóképző-intézet tanfolyamát végeztem. Csak három év óta lévén a helyb. iskolánál alkalmazva, az iskolára vonatkozó vádak valamin azon vád, hogy egy tanító ker. catechismust tanított, nem illethetnek engem, de mint már említém, én nem akarok sem magamért, sem másért W. urnak felelettel adósa maradni és így a ker. catechismus tanítását illető vádra nézve megjegyzem, hogy e tárgyban információt szerezve, azon egyhangú felvilágosítást nyertem, hogy egyik akkori tanító — ki már évek óta nem működik többé Szolnokon — egyik keresztény vallásu tanítványának magánórákban magyarázta a catechismust. Az iskolában soha sem tanított az illető tanító a catechismusból, de sőt a magánórákban való tanítását is abban kellett hagynia a község és iskolaszék kívánsága folytán.

Azt hiszem, hogy mindezen hiteles és mindenki által megszerezhető és megtekinthető adatokkal némiképen ielfrisítettem W. ur gyenge emlékező tehetségét, ha esetleg ez okozta volna a községi viszonyok visszás jellemzését és ismertetését. És miután ő azt az ígéretet tette, hogy többé felelni nem fog (köszönöm a szivességet!), azt hiszem, én is tehetek ily forma ígéretet. Tehát kijelentem, hogy a jelen polemiát annál is inkább tekintem befejezettnek, mert Deutsch Emil úr „Nyilatkozatában“ is nekem adott igazat, a mennyiben ő is erősítette, hogy tőle a temetést megelőzőleg nem fizetést, hanem csak zálogot követeltek, a mit én is állítottam. De befejezettnek

tekintem e polemiát azért is, mert az itt említett adatok megczáfolhatatlanok; oly hitelt érdemlő adatok, melyekkel mindez megczáfolható volna, nem léteznek.

Szolnok, 1883. apr. hó 24 én.

Szontágh Jenő.

Bibliai-fejtegetési tanulmányok.

Irta: Steiner Ignác, Léván.

(Vége.)

Ilyen ómer-aratásnál a pharizaeusok nagyszerű tüntetést rendeztek. Idézzük az illető misnah-t szóról szóra! „Miképen jártak el az ómer-aratásnál?” A törvényszék három kiküldöttje az ünnep előtti napon kiment a mezőre s az álló búzából maroknyi csomokat kötözött össze. Ünnep végével a környékbeli városok lakói odagyülekeztek, hogy az aratás ostentációval történjek. Erre a kiküldöttek mindegyike többi két társához fordult e kérdésekkel: „Leáldozott már a nap? arassak-e a sarlóval? tegyem a markokat e tartóba? e szombatban? (ha t. i. szombat volt) arassak-e?” Mindezen kérdések háromszor ismételtettek és háromszor adatott rájuk igenlő válasz. Történt ez pedig a sadduceusok miatt, kik azt mondják, hogy az aratás az ünnep kimenetelénél nem foganatosítható.“ (Menachoth 65 a.)

Már Leo da Modena figyelmessé tett arra a körülményre, hogy a liturgiában nyoma sincs annak, hogy a jóvel-esztendő számlálás útján állapítottatott volna meg, jöllehet a sz. irás világosan meghagyja: Számlálj magadnak hét nyugalomévet, hét évet hétszer és legyen neked az ideje a hét nyugalom évnek: negyvenkilencz év. (III. Móz. 25, 8.) Ennek ellenében elrendeltetik a rabbinusok, hogy az ómer bemutatásától fogva nyilvános isteni tisztelet alkalmával naponkint előrehaladólag negyvenkilencz nap számláltassék a sz. irás szavának értelmében: (III. Móz. 23, 15.) És számláljatok az ünnep másodnapjától, az naptól fogva, hogy elhoztátok a lengetés ómerét; hét teljes hét legyen. (Bechinath hakabbalah 48.) Mint látjuk, e két parancs lényegileg miben sem különbözik egymástól, mégis a jóvelről szólót egészen ignorálták, az ómer-ről valót pedig a legszigorubb pontossággal hajtották és hajtják még most is végre. Nem tévedünk. ha ebben az intézményben is pharizaeusi demonstrációt látunk, melylyel az ellenzékkel szemben negyvenkilenczszer az évben megmutatni akrták, hogy seuoth ünnepének megállapítása még sem annak felfogása szerint dől el. Mert a felmaradt áldozatok bemutatásának, valamint az omerkéve learatásának csak Jeruzsálem lakói s az oda sereglett zarándokok lehettek tanui, ámde a kérdés fontosságánál fogva, egy szélesebb körű, az ország minden szegét zugát betöltő, sőt még azon túl is terjedő rendszabályról kelle gondoskodni, s ilyennek a sz. irás parancsának betűszerinti végrehajtása: az ómer-számlálásnak foganatosítása önként kínálkozott. Ezen számlálás minden imahelyre nézve kötelezővé lön. (Hogy a második templom idejében a jeruzsálemi szentély mellett még több más imaház is létezett az országban, kitűnik a 74. zsol-tár-

nak 8. verséből, a hol a költő kesereg: **שָׂרְפוּ כָּל מוֹעֲדֵי אֵל** (fölperzselték isten minden szentélyét az országban.)

Hogy seuoth ünnepé a szinai törvényhozás emlékeztetésére behozott legyen, arról sem a bibliában, sem a misnah-ban nem tétetik említés, jöllehet az akkori irástudók figyelmét ki nem kerülhetette, hogy a törvényhozás napja seuoth tájára esik; csak később öltött határozottabb alakot a gondolat, ezen ünnepet az izr. nemzeti élet eme legfőbb momentumával kapcsolatba hozni.

Minden jel arra vall, hogy a körvonalozott időben seuoth ünnepének jelentősége az annak megállapítására szolgáló számlálásban, mint a nemzet tulnyomó részének akarati nyilvánulásában culminált. Mint fent kimutattuk „tik-u bachódes sófár“ ros hasanah-ra nem vonatkozhatik, mert ezen ünnep soha sem említettik chag néven, peszachra nem, mert ez több napra kiterjed, idézetünk pedig csak egy napról szól. Ime egy ész-tani ok ama föltevésre, hogy a 81. zsol-

tár seuoth alkalmára iratott **בְּכֹסֶה** eredeti jelentésében nem egyéb mint számlálás, s rokon **מִכְסֵת** és **מִכְסֵה** főnevekkkel, mely két szó közül az első megejtett számlálást az utóbbi pedig az ezen számlálás alapján kivetett adót vagy

vámot jelenti, gyöke pedig **כָּסַם** ige (**תְּכַוֵּסוּ עַל הַשֶּׁהָרָה** II. Moz. 12, 4.) melynek alapértelme szintén: számlálni, a mint is seuoth ünnepét a számlálás csakugyan nagy tüntetéssel s ünnepélyességgel megelőzte. Ime egy grammatikai bizonyíték állításunk támogatására. A 81. zoltár egyes részeit, minthogy azokban hol az Egyiptomból való kivonulásra, hol a szinai törvényhozásra utaltatik, némely biblia magyarázó összegeztetni nem tudja, s hajlandó abban egy eredeti két különböző darabból való összeillesztést látni. Ha azonban meggondoljuk, hogy már Mózes 5. könyvében (16, 12.) seuoth ünnepé az egyiptomi rabszolgaságra emlékeztetni akar, továbbá, hogy későbbi időben seuoth ünnepé peszach függeléke gyanánt szerepelt, s a mi-nah számtalan helyein pl. chagiga 17, a.; ros hasanah 16, a.) **עֲצֵרֶת** = zárünnepnek mondatik, végre, hogy minden népköltő hatásos darabjaiban Egyiptomot és Sinaít említetlenül nem hagyhatta, a 81. zoltár egységes voltát félreismerni nem fogjuk. Ime egy történeti bizonyíték felfogásunk helyessége mellett. És most nézzük meg közelebbről a többször említett zoltárt! Helyezkedjünk ama korszakba s ama korszak azon időpontjára, midőn seuoth napja legelőször az érvényesnek elfogadott számlálás szerint tüzetett ki, midőn egy hatalmas ellenpárt, mely tendenciáinak végkövetkezményeiben a nemzetet, ősi jellegétől megfosztotta a cosmopolitismus árába sodorta volna, oly jelentőség-teljes, oly megsemmisítő kudarcot valott. Mily megragadó pillanat a gondolat megörökítésére, a lant megpendítésére! Ezredéves képek vonulnak el a költő lelki szemei előtt. Látja népét, mint rázza le a zsarnok rabigáját, mint zengi a háladalt a tenger partján, mint lesi az isteni ígéket a hegy tövében, épen az év e szakában, talán az évszak ugyane napján. . . És megzendülnek lantjának hurjai.“ Vigadjatok Jákob istenének, harsonyázzatok sófarral. e hó n a p b a n a (befejezett) s z á m l á l á s n á l, ü n n e p ü n k n a p j á h o z,“ t. i. annak a számlálásnak befejezésénél, mely az ünnepnap megállapításának céljából hozatott be; „bachodes“ határozott articulussal itt — véleményem szerint — sem nem hónap elejét, sem a meghatározott, ismeretes hónapot (mint Graetz és Friedmann állítják) jelenti, hanem egyszerűen, mint a jelenlegi, folyó hónap, épenugy mint **הַיּוֹם** a folyó, mai nap. Ha épen ugy tetszik, megengedem, hogy **הַיּוֹם** mutató az emelkedett irály miatt kiszorult.

„Mert ez törvénye Izraelnek, szabálya Jákob istenének.“ (ő tőle eredő) Az eddig mondottaknál fogva e vers csakis „bákeszeh“ szóra vonatkozik, mint a mely szó körül az előző versben is „bachodes“ és „lejom chagenu“ határozóként csoportosulnak. A költő azt akarja mondani, hogy a számlálás nem valami légből kapott új intézmény, hanem hogy az isteni törvényen alapul. Bármely más magyarázattal ezen mondatszakas nem illeszthető a maga keretébe.

Erre rátér a dálnok a megszabadítás nagy művére, a pusztában lejátszódott néhány jelenetre, valamint Izraelnek a kinyilatkoztatás által nyert küldetésére. Aztán megemlékezik az elpártolás által okozott számkivetésről és berekeszti a darabot ama boldog idő leírásával, mely népét az isten jelölte nt követésénél várja. Ily értelmezés mellett zoltárunk kikerekített s összefüggő egész, mely a mellett, hogy korának eseményeit s felfogásait hiven visszatükrözi, a költői lendületnek s szépségnek nincs híján.

A mondottak alapján megkísérhetjük a Példabeszédekben találtató **יּוֹם הַכֹּסֶם** tételnek magyarázatát is. Már egyszer kifejezést adtunk e lapokban ama nézetnek, miszerint a Példabeszédek igen későn, a római uralom idejében gyűjtettek egybe, és hogy az annak 25. fejezetében fölem-lített „Chiskijah melech Jehudah“, kinek emberei a gyűjtést rendezték, a római uralom alatt élt, s atyja volt ama Chananjának, kinek erkélyén ama sokszor emlegetett 18 határozat hozatott. (Sabb. 13. b) Egy igen régi kéziratban

ezen attributum: „melech Jehudah“ állítólag hiányzik, de ha eredetileg is ott volt, állításunkat szükségkép nem rendíti az meg, mert a héber „melech“ alatt nem kell mindig királyt a mai értelemben gondolni. Már Krochmal azon észrevételt tette, hogy melech alatt gyakran egy-egy főembert, tekintélyes férfit kell érteni. (More n. h. 110.) Igy Aravnah, noha uralkodó nem volt, melechnak mondatik. (II. Samuel 24, 22.) Nem mondjuk, hogy a Példabeszédek oly későn keletkeztek volna, kétségkívül vannak ott igen régi mondások, még régiebbek mint Salamon és Chiskija királyok, oly régiek, miat maga a zsidó nép; példabeszédek, közmondások nem is egy napi tapasztalatnak eredményei. Ha azonban a könyv tartalma régi eredetű is, egyes szólás formák, foglalatok, bevezetések a rendezőnek szerzeményei. A 7 fejezet nem annyira példabeszédeket, mint inkább egy csábító nő édesgető szavait közli. A baj a gyűjtő idejében nagyon el lehetett harapózva, de bizonyosan a római uralom alatt importáltatott, és ama **אשה זרה ונכריה** (7, 5.) bizonyára római nő lehetett. Midőn a római főhatóság egy izben a prostitucziót — az üzletszerűt kivéve — hivatalból üldözte, számos tekintélyes római polgároknak nejei a prostituáltak közé iratkoztak, csak hogy buja vágyaikat kielégíthessék. Ha a rómaiak valamely tartományt megóditottak, legelső teendőjük volt a censust behozni a tartomány adózó tehetőségéről bizonyosságot szerzendő. Igy történt ez Judaeában is Quirinius syriai helytartóságának idejében, összeszámlálták a népet és megbecsülték a birtokokat. (I. Josephus, Antiquit. XVIII, 1.; Salvador J. Histoire de la domination romaine en Judée I, 313; Lukács evang. 2, 3.; Graetz Geschichte der Juden III. 273.) Ezen census nagy forrongást idézett elő, s oly gyűlöletes vala a zsidóknál, hogy azontul a birságot censusnak **קנס** nevezték. Nem akarom itt Lukács evangelistának (ki azt mondja egy huzamban, hogy kiki elment, hogy beirassa magát, saját városába, fölméne pedig József is Galileából, Nazáret városából (ahol lakott) Betlehembe, hogy beirassa magát) tendenciáját érinteni, annyi bizonyos, hogy a beiratkozók illetőségük helyét felkeresték. Fent rámutattam arra a visszásságra, mely e kifejezésben: **holdtölte** napja rejlik. Azt hiszem tehát, hogy a Példabeszédek szerkesztője azt mondatja ama idegen nővel, hogy férje csak a census, a nép- és birtokszámlálás napján, mikor mások is otthonjukba térnek, kerül haza. Ha meggondoljuk, hogy e számlálás az adókivetés céljából eszközöltetett, hogy ezen adó **מכס**-nek, az adó- és vámszedők pedig **מוכסים**-nak neveztettek, akkor **כנס** szavát — melynek gyöke s származéka „számlálást és adót“ jelentenek — helyes alkotásának elismerni fogjuk. A Példabeszédek rendezője ismerhette a 81. zsoltárban található hasonértelmű szót, hogy különbséget tegyen számlálás és számlálás közt, a maga alkotta szót aleph-fal írta. Ez az oka a két szó különböző írásmódjának.

LEVELEZÉSEK.

Nagyvárad, 1883. áprilho 30.

Tisztelt szerkesztő ur!

Túl vagyunk az ünnepeken és most már örömmel emlékezünk meg róla, hogy méltóan megünnepeltük azokat. Méltóan, mondom, mert hiszen városunkban az ünnepek kettős ünnepek szoktak lenni. A mikor t. i. jelentve van, hogy dr. Kohut Sándor hitszónoklatot tart, akkor már az ünnep készülöben van, mert szónoklata bármily napot ünneppá tesz. Fölösleges ez állítást bebizonyitanom, hiszen ugy is jól ismerik már e lap olvasói e nevet, ha nem is azt a varázst, a mely nálunk névhez van kötve, és az ok, a mi nálunk ez ünnepet is kettős ünneppé tette: három remek szónoklatban volt alkalma városunk intelligenciájának a szó legszorosabb értelmében gyönyörködhetni. Mindegyik külön-külön remek példája az egyházi szónoklatnak. Csak egy-egy pontban összegezem e beszédeket, nehogy unalmassá váljak, jöllehet megérdemelnek a beszédek, hogy bővebben értekezzünk rólók.

Az ünnep első napján tartott beszédekben Kohut ism-

telten bebizonyította, hogy kitünően tud az észhez és szívhez meggyőzőleg szólni: a remény és az el nem titkolható fájdalom hangján beszélt a zsidóság meg nem érdemelt küzdelméről; a méltó felháborodás hangján hallottuk épen a folyó hetiszakaszból idézni azon mondatokat, melyek a vérhasználatát halállal büntetik. A második napon tartott beszédnél hatalmas hangjával felszólalt a mellett, a mit mindnyáján érezzünk, hogy hitközségünknek egy egységes községi iskolát kell felállítani, a mi most — fájdalom — nincs meg! Most már hatványozottan érezzük ezt és felszólítására hatalmas mozgalom indult meg, mely — ugy látszik, sikerhez is fog vezetni. — Végre az utolsó napon tartott szónoklatban Berzenyi „Romlásnak indult hajdan erős magyar“ kezdetű ódájának hangján hallottuk mennydörögni hatalmas szózatát. E városban is három külön hitközsége, három külön előjárósága, három külön papja és három külön szószéke van a zsidóságnak, melyekről háromféleképen hirdetik az egy zsidóság ígeit! És ez fáj neki, a mint fáj minden egyes zsidónak, a ki ügyünket szíven hordja! Felszólít tehát minden tényezőt, hogy járjon közbe az egyesülésre ki-ki tehetsége szerint és ő kész mindenütt példaképen elsőnek elől menni és nem kimél semmi fáradságot, a mint eddig sem kimélt; mert tudja, hogy csak így lehet jövője a zsidóságnak!

Mi pedig mindezekből azt a tanulságot meritjük, hogy a mely hitközségnek ilyen lelkipásztora van, annak fel kell virulnia és a mely felekezethez ily apostolai vannak, annak nem lehet elveszni.

Végül még városunk egy más mozzanatáról is legyen szabad megemlékezni. Ugyanis érdemekben gazdag főispánunk báró Döry József, a Lipót-rend lovagkeresztjével tüntetett ki és a tisztelgő küldöttségek között hitközségünk is részt vett. Öttagu küldöttséget menesztett Reismann Mór, derék hitközségi elnökünk és dr. Kohut Sándor főrabbi vezetése alatt, kik április 29-én tisztelegtek őszintén szerencsét kívánva a nemes főurnak.

S. J.

KÜLÖNFELÉK.

— **Uj vérvád.** A Krakóban megjelenő antiszemita jellegű „Reforma“ azon sensationális hírrel lepte meg a világot, hogy az ottani kórházban egy beteg zsidó koldusnő a rajta végbevitt operáció előtt igen compromittáló vallomást tett a tiszta-eszlári bűnügyre nézve. Authentikus helyről szerzett információk után tudathatjuk t. olvasóinkkal, hogy Krakóban mit sem tudnak ily vallomásról, de igenis valami újabb vérvád koholmánya szívárgott ki bírói körökből a közönség közé. Mind a mellett megtette az itteni kir. főügyészség a kellő lépéseket; a kir. főügyészi helyettes már irt a krakói cs. kir. ügyészséghez, hogy küldené meg az asszony vallomásáról felvett jegyzőkönyvet Kozma Sándor főügyésznek.

— **Két érd. füzet** küldetett be szerkesztőségünkhöz. Az egyiknek czime „Válasz Kányurszky György urnak“ Wolf József kalocsai rabbitól, a másiké „Trauerrede über R. Simon Schreiber von J. Kunstadt nagyváradí status-quo községbeli rabbitól. Az elsőben W. rabbi ur igen elmésen és nagy héber tudományi áparátussal polemizál K-val, ki **משכיל שיר ידירות** czimű, Rudolf trónörökös menyegzőjére irt héber versét kritizálta. E polemia az „Egyetemes Philologiai közlöny“-ben folyt és a füzet a folyóirat külön lenyomatát képezi. Az említett gyászbeszéd pedig a legszebb régi stílusú heszpedek egyike; a ki olvassa, vissza helyezve érzi magát azon időkbe, midőn csak a mofsze hádórról szoktak a templomokban megemlékezni. K. rabbi az elhaltban nagybátyját gyászolja, nem csoda tehát, ha oly szívből fakadó szavakkal emlékezik meg róla, mint a minők a gyászbeszédében foglalta.

— **Dr. Krieshaber Mór** hazánkfiaról, a ki, mint utolsó előtti számunkban említettük, Párisban ápr. 10-én meghalt, következőket írják:

K r i e s h a b e r kezdetben kereskedelmi pályára lépett, de nem igen volt kedve rá. Csak huszonhárom éves korában ment Párisba s kezdte meg orvosi tanulmányait. Csakhamar Traussotnak kedvencz tanítványa lett. Szorgalma folytán annyira vitte, hogy nemcsak megélt a francia fővárosban, hanem rövid idő alatt egyike lett a legismertebb személyiségeknek. Különösen a gégebajok orvoslásában tett szert nagy hírnévre. A legkiválóbb családok orvosa volt; így M a c-M a h o n, R o t s c h i l d báróné s másoké. A n d i e u x szajna-kerületi kormányzó sógora volt. K r i e s h a b e r neje Mühlhausenből, Elzaszból való volt s mintegy tiz nappal előbb halt meg. Önfeláldozó gyöngédséggel ápolta beteg nejét; éjjel-nappal ágya mellett volt. A tulerő-fel tetés megtörte őt s ágyba dönté, melyből nem is kelt többé. K r i e s h a b e r bizalmas barátja volt M u n k á c s y-nak. Még emlékezhetnek a budapestiek arra az arczképre, mely M u n k á c s y-nak Miltonjával együtt volt kiállítva. A nagy művész kitünő barátjának képét örököltette meg. A párisi magyar egyletnek K r i e s h a b e r buzgó pártfogója volt. A Párisba jövő magyarok mindig kész gyámolítóra találtak benne. Hogy mily jelentékeny helyet foglalt el K r i e s h a b e r az orvosok közt, bizonyítja az is, hogy az orvosok legutóbbi nemzetközi kongresszusa Milanóban elnökeül választá őt. Termében a társaság színe-java szokott összegyülni. Arisztokraták, írók, művészek szoktak ott találkozni. K r i e s h a b e r a rue de la Bienfaisance 41. szám alatt levő elegans palotájában lakott. Elfogadó terme méltó volt a megtekintésre. A selyemkárpitós falakon Meissounier, Bastier le Page, M u n k á c s y és sok régi francia, német és németalföldi mester festményei függtek. A terem közepén exotikus növények közt egy aquarium emelkedett, mely magában véve is remekmű volt, gazdagon kirakva becses ásványokkal. A padlót perzsa szőnyegek boríták, ép így az ajtót és ablakokat is drága indiai szövetekből készült függönyök leplezik. Egy ismert párisi kárpitós a teremben levő szőnyegek értékét 300.000 frankra becsülte. A teremből rendelő szobájába jutott az ember, innen dolgozó szoba is díszesen volt berendezve. K r i e s h a b e r nek egy fivére G a r a i Károly, főnöke a helybeli G a r a i és Magaziner cégnek. K r i e s h a b e r fentemlitett arczképét és a „Krisztus Pilátus előtt“ olajfestésű vázlatát végrendelegileg a nemzeti múzeumnak hagyta.

— **A zsidó vallású osztrák-magyar alattvalókat Oroszországban** megint új veszedelem fenyegeti. A sz.-pétervári „Nowosti“ ugyanis azt jelenti, hogy a most megjelölt egyének közül mindazok, a kik állandó foglalkozást nem tudnak kimutatni, legközelebb oly értelmű meghagyást kapnak, hogy három hónap alatt hagyják el az orosz birodalom területét.

— **Assicurazioni generali.** Lapunk hirdetései rovatában található ez intézetnek az 1882-ik évre és fennállásának 51-ik évére vonatkozó zárszámlája. A díjbevételek 761,730 frt 98 kr. gyarapodás mellett felemelkedtek 12.783,415 frt 63 krra. A díjkezelők tárczája 1.768,863 frt 20 knyi gyarapodással elérte a 17.250,119 frt 23 krt. A még érvényben álló életbiztosítási tőkék 5.214,551 frt 19 knyi szaporodással felmennek 70.822,205 frt 82 krra. A készpénztartalékok gyarapodtak 774,670 frt 68 krral s a biztosítékul szolgáló részvénytőke és készpénztartalékok kitesznek 28.799,108 frt 6 krt. Az előttünk fekvő kimutatás szerint a társaság 1882-ben 32,591 káresetben kármentesítések, mentési és kárbecslési költségek fejében kifizetett 9.186,775 frt 13 krt, vagyis kerek összegben 1,1/2 millió frttal többet mint a megelőző évben. Ezen intézet által alapítása óta kármentesítésekben, mentési és kárfelvételi költségekben kifizetett összegek 488,258

káreset mellett tesznek 160.174,718 forintot, mely összegben hazánk részt vett 68,982 káresetben 27.831,634 frt 50 krral. Az előttünk fekvő jelentés különösen kiemeli az életbiztosítási üzlet fejlődését. Az ujonnan kötött életbiztosítások kitesznek: 1874 re 5²/₃ millió frtot, 1880-ra 8²/₃ millió frtot, 1881-re 9¹/₄ millió frtot, 1882-re 12 millió frtot, és az 1883. év első negyede még további emelkedést tüntet fel. Ezen körülménynek rovatja fel a Generali, ha mégis azon helyzetben van, hogy a viszonyok kedvezőtlen volt a mellett is képes volt a 215 frttal befizetett részvényre 255 franc osztalékot adni.

Felelős szerkesztő: Zsengeri Samu.

AZ ASSICURAZIONI GENERALI VAGYON-ÁLLÁSA 1882. DECEMBER 31-ÉN.

V A G Y O N	T E H E R		Összesen	
	A.	B.	A.	B.
forint kr.	forint kr.	forint kr.	forint kr.	forint kr.
1. A részvényesek biztosított adóstelepei	1837500	1837500	2825000	2825000
2. Ingatlan bírtok minden (tehertől menten):	4472942 01	4472942 01	1011880 52	1011880 52
a) városi telkek	3057398 09	3057398 09	168826 45	168826 45
b) földbírtokok (gazdasági feltárral)	82894 30	82894 30	160000	160000
c) 1882. december 31. még el nem adott gazdasági tőkék a társaság földbírtokaiból	1774154 50	1774154 50	40000	40000
3. Készpénz és társaság életbiztosítási, körvényeire	66482 53	66482 53	315635	315635
a) Aktív életbiztosítási és jelzálog által biztosított, a felek halálakor felveendő tőkék vételára	2543673 27	2543673 27	725246 31	725246 31
b) Készpénz, jelzáloglag biztosított, félre-kölesítők ingatlanokra (a jelzálog oszlatyba tartozók kivételével, ingatlanok 1. cikk c) pont)	238298 75	238298 75	1819920 54	1819920 54
4. Készpénz készlet a triesti és velencei igazgatóságok pénztárában	3690319 47	3690319 47	16301454 73	16301454 73
5. Készpénz készlet a triesti és velencei igazgatóságok pénztárában	558216 60	558216 60	795246 31	795246 31
6. Készpénz készlet a triesti és velencei igazgatóságok pénztárában	258212 01	1693868 74	299147 34	299147 34
7. Készpénz készlet a triesti és velencei igazgatóságok pénztárában	40106 15	10717 69	528756 75	528756 75
8. Készpénz készlet a triesti és velencei igazgatóságok pénztárában	106039 24	13367 42	99362 15	99362 15
9. Készpénz készlet a triesti és velencei igazgatóságok pénztárában	595134 74	10654 30	113930 12	113930 12
10. Készpénz készlet a triesti és velencei igazgatóságok pénztárában	806387 45	207931 41	97024 65	97024 65
11. Készpénz készlet a triesti és velencei igazgatóságok pénztárában	447443 69	382517 17	531125 40	531125 40
12. Készpénz készlet a triesti és velencei igazgatóságok pénztárában	49810	—	117426 28	117426 28
13. Készpénz készlet a triesti és velencei igazgatóságok pénztárában	28730 22	28730 23	238054 79	238054 79
14. Készpénz készlet a triesti és velencei igazgatóságok pénztárában	—	—	49810	49810
15. Készpénz készlet a triesti és velencei igazgatóságok pénztárában	—	—	144841 89	144841 89
16. Készpénz készlet a triesti és velencei igazgatóságok pénztárában	—	—	—	—
17. Készpénz készlet a triesti és velencei igazgatóságok pénztárában	—	—	—	—
18. Készpénz készlet a triesti és velencei igazgatóságok pénztárában	—	—	—	—
Összesen	17250,119 28	17250,119 23	172,500,119 23	172,500,119 23

DR. MAUROGONATO I., BÁRÓ MORPURGO JÓZSEF, BÁRÓ RALLI AMBR., SEGRÉ V., DR. CALABI R., GOLDSCHMIEDT LIPÓT.
A TRIESTI ASSICURAZIONI GENERALI KÖZPONTI IGAZGATÓSÁGA:
Magyarországi főgynöksége Budapest, Dorottya-utca 10. szám, az intézet saját házában.

SZÉPIRODALMI CSARNOK.

Jokli.

(Rajz egy szomszéd kis sváb faluból.)

Szentesi Rudolftól.

(Folytatás)

— Tsa! — Biró-Szepe nagyot ütött az asztalra. — Nem azért jöttünk össze, hogy a muszkákat háborgassuk, hanem hogy eldöntsük, hogy mi történjék a zsidó Joklival. Kelmetek azt belátja. Azért hát szóljon hozzá, aki gondolja, hogy ért hozzá valamit.

Az egész gyülekezet az asztal végén nyugodtan pipázgató jegyzőre fordítá lelki és testi szemeit. Bonyolodott és nem bonyolodott ügyekben ő volt a tulajdonképeni intézet intéző hatalom. A falu szája óraszámra eljárt. A falu pennája hagyta eljágni. Mikor aztán kifogyott belőlök a szusz, és egészen belebutultak az okosságba, akkor a derék jegyző beléjük diktált egy kis emberi értelmet, aminek ők nagyon meg is örültek; de a kegyetlen ember most még nem akarta elérteni a feléje irányult tekintetek néma fohászatát és a kupaktanács ennek folytán kénytelen volt még tovább törni a Jokli fejét.

— Hát jó, én nem bánom, temessék el kelmetek a Joklit a temetőgáborba, — szolt kis szünet után Kaczkias Máté oly hangon, mintha egyenesen az ő beleegyezésén fordulna meg az egész.

Ez a hang biró-Szepeit boszantotta.

Én se bánom — szavazott a Tibli Hans.

A Róka koma, mint i n d i t v á n y o z ó, természetesen szintén nem bánta, a többiek se bánták; de annál inkább bánta a biró-Szepe.

— Hát tudják-e kelmetek, hogy kit szokás a temetőgáborba temetni? szólalt meg versenytársát, Kaczkias Máté uramat keményen méregetve. — Ha nem tudják, hát megmondom én: az utonállót, a kivégzettet, az öngyilkost. A zsidó Jokli nem volt sem egyik, sem másik. Becsülettel kihuzta a maga idejét, és nem esett senkinek a terhére. Azt a tisztességet, hogy a temetőbe temetnének, nem adhatjuk meg neki, mert a pap nem engedi; de azt a gyalázatot, hogy a temető árkába dobjuk, nem érdemelte meg tőlünk a Jokli, nem úgy van? . . .

Kaczkias Máté uramnak most az egyszer torkába rekedt az oppositio. De mán — ötet ugye! — ezt nem hitte volna a biró-Szepeitől. Erre bizonyosan a mester tanította rá, mert a uaga eszétől még soha sem mondott ilyent.

— Aztán meg azért sem lett volna tanácsos a Joklit a gáborba temetni, — szolt Tibli Hans, aki az elébb nem bánta, de most egészen a biró-Szepehez pártolt; — mert hátha — az ember nem tudhatja — ámbátor minálunk egy fia legye sincsen — de azok a zsidók napról-napra hatalmasabbak lesznek — hátha egyszer csak eszükbe jut, — nem tudhatni, hol, merre, micsoda pereputtya van a Joklinak — osztég egyszer csak rank ütnek ármádiástul — egész falu, egész ország zsidaja és számon kéri, hogy hova tettük a Joklit — nem igaz, he? . . .

— De már a meglehet! — veté oda lakonice a notárius az egész gyülekezet nagy megütődésére, és nagy lelkinyugalommal tovább pipázgatót.

— Nos hát rajtad a sor biró-Szepe — gunyolódott a letromfolt közgyám, miután első meglepetésétől magához tért; — halljuk tudsz-e a magad eszéből is valami okosat? Hát mit történjék a Joklival?

Feszült várakozásteljes csönd állott be e provokációra.

Ekkor az asztal tulsó végén, ép oly váratlanul, mint méltóságteljesen fölemelkedett Scheiter Flórián, komoly ünnepélyességgel végignézett a gyülekezeten, bal öklét az asztalra nyugtatta, jobb kezével, melynek

ujjai között az összehajtott ujság lap volt látható, egy szónoki mozdulatot koczkáztatott és emelkedet hangon imigy kezdé beszédét:

— Tisztelt birák uramék, nagyrabecsült esküdtek és különösen tisztelt notárius uram! Mi tudnivalólag azért ültünk együvé ilyen öreg este, hogy a közöttünk megszámlálhatlan sok esztendeig kódorgott, ugynevezett zsidó Jokli polgártársunk hült tetemeinek mikénti eltakarítása iránt való legczélszerűbb megállapodások fölött mindaaddig vitatkozzunk, míg — —

— Istennek úgy tetszik — sietett Tibli Hans a válogatott konstrukcióba belesülni készülő Scheiter Flórián segítségére.

— Mig kikalkuláltuk — folytatá Scheiter Flórián feddő pillantást vetve a hivatlan kisegítőre — azt az egyedül lehetséges és az isteni és emberi törvényeknek egyaránt megfelelő módozatot, mely szerint a fentjelzett, a legujabb törvény által polgártársunkká kvalifikált ugynevezett zsidó Jokli eltemetendő lészen.

Kaczkias Máté meg nem állhatta, hogy Scheiter Flórián csodálatra méltó szónoki képessége elismerésében szomszédját gyöngéden oldalba ne bökje. Biró-Szepe pedig halkán odasugta a törvénybíró fülébe:

— Lássa kelmed, ez oztán tudja a módját.

Scheiter Flórián folytatá.

— Amint ezen érdemes előljáróság bölcs belátással az imént folytatott discursus folyamában megállapítá, két neme vagyon az eltemetésnek: t. i. temetőn belül és temetőn kívül . . .

— Meg mikor valakit főbe kullintanak — jegyzé meg halkán Tibli Hans.

— Vagy amikor valaki vízbe ful — szolt Róka koma.

— És ki nem halászhatják — egészíti ki az oppositio.

— Csak bizzatok rá — tudja már a Flurl (Flórián) hogy mit akar mondani — szolt protektóri hangon a biró-Szepe.

— De minekutána — folytatá Scheiter Flórián — ezen nagyérdemű, a helység jóvolta fölött alyailag örökös gyülekezet, melynek szerény tagja magam is lévén — a jelen esetben mindkét modulatio alkalmazását fontos okoknál fogva visszautasítandónak vélelmenyezi: ennél fogvást én mondok valamit . . .

— Halljuk a Flórián sógort, halljuk!

— Látjátok ezt? — kérdé Scheiter Flórián betanult beszédéből egyszerre kizökkenve — mi ez?

— Az olyan papiros, a mibe a greisler-Tóni a hájat meg a szalonnát takargatja — felelt meg Tibli Hans.

— Nem áll! — somolygott Róka koma — a greisler-Tóni a hájat káposztalevélbe szokta takargatni.

— Ez egy ujság! — szolt Scheiter Flórián lassan, nyomatékkal. — Valóságos, igazi ujság. És tudják-e kelmetek mi van ebbe az ujságba? — kérdé tovább áhíttatosan széjjeltergetve a lapot.

— Semmi! hangzott mindenfelől.

Scheiter Flóriánt ez a barbár felelet egyszerre hihozta méltóságos nyugalmából.

— Ti bárdolatlan, tudatlan, buta emberek vagytok; annyi eszetek sincs, mint a körmöm feketéje; a világ soráról pedig éppen nem tudtok semmit, nem hallotok semmit; még azt sem tudjátok, hogy világszerte már nem is a földbe temetkeznek, hanem egyenesen a tűzbe!

— A tűzbe! — ismétlé a kételkedő ámulat hangján az összes kupaktanács. Ez a felfedezés oly megdöbentő hatással volt a gyülekezetre, hogy elfelejtették Scheiter Flóriánt ledorongolni iménti gorombaságai miatt.

(Vége követh.)